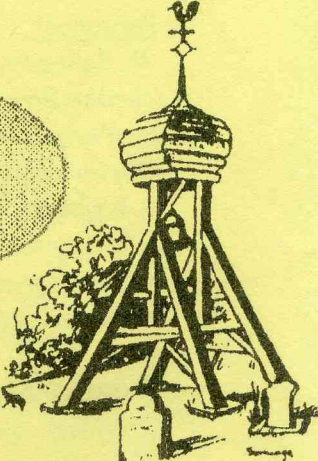
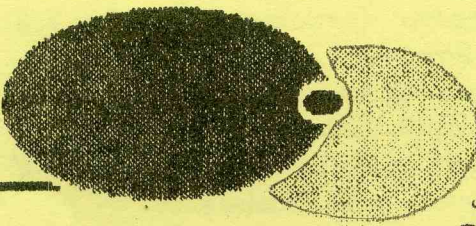
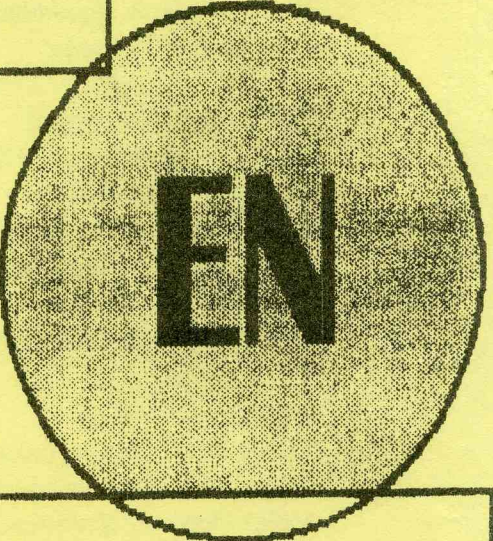
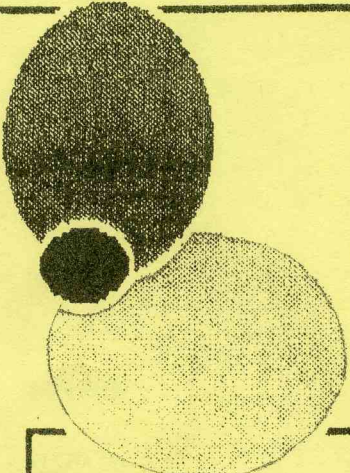

Winter 2003

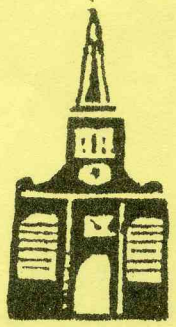
DORPSKRANT

SONNEGA

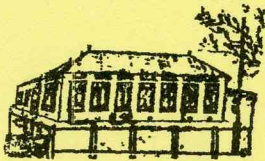

EN

OLDETRIJNE

O.B.S. De Lantscheene

Sonnegaweg 61
8479 HG Oldetrijne
0561-499300

delantscheene37@zonnet.nl

Personeel:

M. Schreuder (schoolleidster en groep 7/8)	432825
Nieuwe Bovenweg 9, Steggerda	
N. Menger (groep 5/6)	0521- 383353
Oosterslag 13, Vledderveen	
G. Nijboer (groep 3/ 4 en 7/8) 8421 RJ.	0516- 452090
Grietmansstraat 19, Oldeberkoop	
A. Bos (groep 3,4 en ICT-er)	441542
Steggerdaweg 86, Steggerda	
M. de Vries (groep 1/2 en IB-er)	616403
Eikenlaan 72, Wolveg	
T. Bouma (groep 1/2)	617353
Hoofdstraat West 88, Wolvega	
Mw. L. van Dijk (godsdienst)	615872
Grindweg 91, Wolvega	

Medezeggenschapsraad

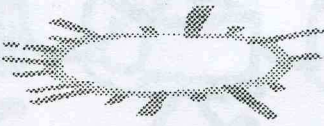
Ben Bethlehem (voorzitter)	617292
Sonnegaweg 31, Sonnega	
Inge Thijssen- Wisman (secretaris)	499219
Sonnegaweg 56, Sonnega	
Grietje Postma	
Kerkhofslaan 24, Oldetrijne	499225

Ouderraad:

Houkje Baas- Postma (voorzitter)	499244
Sonnegaweg 38, Sonnega	
Mariët Hopman- Steensma (penningmeesteresse)	617525
Oppers 78, Wolvega	
Judith van Veen	
Sonnegaweg 66, Oldetrijne	611226

De personeelsleden:

M. de Vries, A. Bos en G. Nijboer hebben zitting in de M.R.,
T. Bouma, N. Menger en M. Schreuder nemen deel aan de O.R.

HALLO INWONERS VAN SONNEGA & OLDETRIJNE

In deze voorjaars krant wordt u weer even bijgepraat over het wel en wee in onze dorpen.

We reizen van Zuid – Afrika via Sonnega naar Romenië met verslagen van Grietje en Albert.

Nieuwe bewoners stellen zich voor en natuurlijk is er de rubriek Burgerlijke stand.

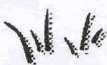

Er is verder een artikel over het waterbeheer in Friesland en natuurlijk moet vermeld worden, dat in de redactie Joke Smink is opgevolgd door Gerda Schuurer.

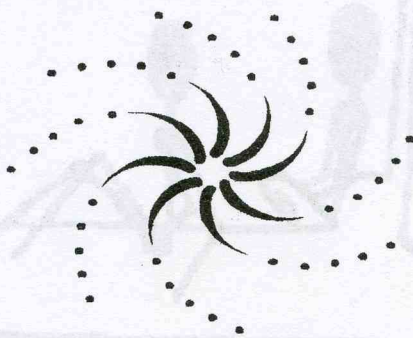
Zij heeft vol enthousiasme al een aantal taken op zich genomen.

Sportievelingen, die al vast willen oefenen voor de beddenrace moeten er wel aan denken , dat in de bebouwde kom ook voor hen de maximumsnelheid van 50 km/u geldt.

COPY
INLEVEREN VOOR
20 JUNI

DE REDAKTIE

Dorpsfeest 2003

BEDDENRACE

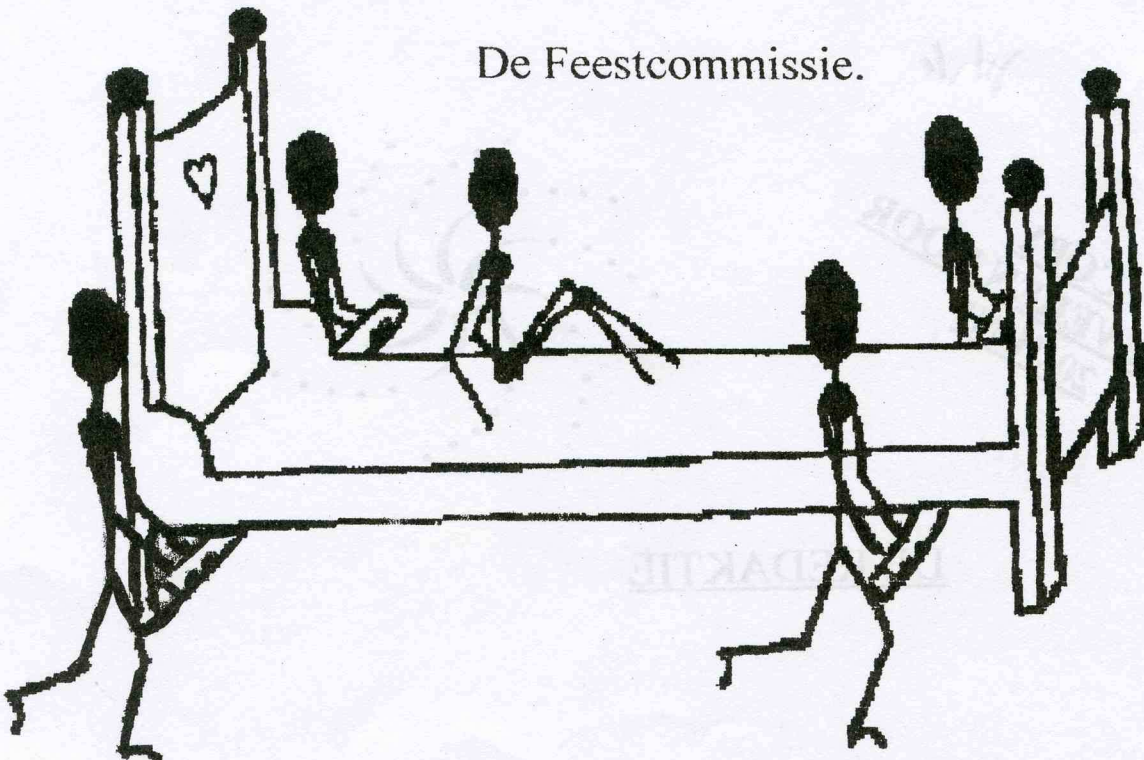
Op zaterdagavond 14 juni organiseren we een beddenrace.

Naar idee van S Sytsma.

Maak met een team van 5 pers. een leuk spectaculair bed, leg het lichtste teamlid onder de dekens en kom bij ons crossen op de hindernisbaan op het feestterrein om de mooiste en de snelste prijzen.

En niet vergetenmeld je vast aan bij J Sminck 499228, voor 14 mei. (min. Leeftijd deelname na de basis).

De Feestcommissie.

even voorstellen

Wij willen ons even voorstellen.

Per november zitten we op de boerderij van de fam. Kroes.

Rudolf is 33 jaar. Henriëtte is 34 en werkt bij de Blokker.

We hebben twee dochters: Linda is 5 jaar en zit in groep 1 van de de Franciscus school , terwijl Irene 1,5 jaar is en dus nog lekker thuis.

Ze houdt van paarden en van Danny, onze Dalmatier.

Wij komen uit Wolvega waar we aan de Heerenveenseweg woonden.

Tot nu toe hebben we het hier erg naar de zin.

Groetjes

Familie Ter Schuur

Even voorstellen.....de **nieuwe** bewoners van de Pieter stuyvesantweg 64 te Oldetrijne.

De meesten van jullie zullen ons al kennen, maar bij deze toch nog even een toelichting.

Oorspronkelijk uit Sloten en Bolsward en in 1996 overgevlogen naar Wolvega. Arnold heeft jaren bij Dragt Transporten gewerkt en zit nu bij Albert Slotenma Bestrating in Drachten.

Ikzelf heb jaren bij de Hypotheker in Drachten gewerkt en zit nu bij Makelaardij Hofstee in Wolvega.

Onlangs zijn wij dus verhuisd naar de Pieter Stuyvesantweg 64, waar wij dit moment "kamperen" i.v.m. de verbouwing. Het schiet al aardig op en we hopen begin volgend jaar alles een beetje klaar te hebben, zodat wij van het "echte wonen" in Oldetrijne kunnen gaan genieten.

Hobby's hebben wij uiteraard ook, één van de grootste is paarden en deze zijn uiteraard ook mee verhuisd en hebben een mooi plekje gekregen bij Johannes Roos.

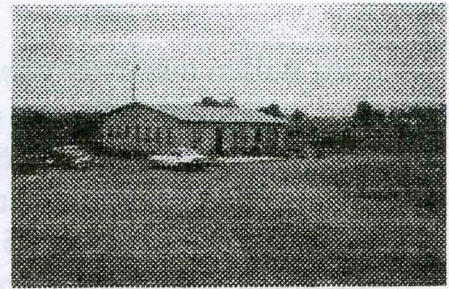
Tot op heden bevalt het ons uitstekend in Oldetrijne en we zeggen in ieder geval tot ziens op het dorpsfeest (dat duurt nog even), want dan zijn wij als nieuwe bewoners natuurlijk van de partij.

Arnold en Marijke Nijboer

UITWISSELING MET HET ZUIDELIJK HALFROND

Voor alle nieuwkomers in onze dorpen eerst maar eens de voorgeschiedenis in het kort.

Zuiderwint is het tuinbouwbedrijf van Tjasse Winter en Betsie Zuidersma. Zij runnen dit bedrijf in Meyerton, dat ongeveer 60 km ten zuiden van Johannesburg ligt. Tjasse heeft voorheen op nummer 41 aan de Sonnegaweg gewoond. Tjasse leest graag nog de dorpskrant, en in ruil hiervoor levert hij informatie aan voor kopie voor de dorpskrant. Veel informatie is deze keer aangeleverd door Rens van Valkengoed, die het afgelopen jaar enkele maanden op bezoek is geweest.

Nieuwe woning van Tjasse en Betsie

Herziene bedrijfsvoering

In een vorig artikel hebben we u verteld dat Zuiderwint o.a. bezig was met het verbouwen van Indiase kruiden en dressingsla. Deze teelten zijn in vele opzichten te lastig. Het is te arbeidsintensief. Het vraagt nogal wat deskundigheid, die ingehuurd moet worden. De controle op het personeel is niet voldoende te realiseren.

Vandaar dat de bedrijfsvoering is bijgesteld. Zuiderwint zet zich nu in voor een drietal producten: spinazie, lente-uien en babykooltjes. Deze kooltjes hebben een doorsnee van 10 cm en zijn groen of rood van kleur. Daarnaast wordt er 's zomers nog wat groene paprika geteeld.

gemaakt en daarbij zijn ook nog eens de groenten verkocht.

Minimumlonen

Inmiddels kent men in Zuid-Afrika ook minimumlonen. Dit loon kent hier twee niveaus: één voor het industrieel gebied en één voor het landarbeidersgebied. Voor het industrieel gebied geldt een minimumloon van 800 rand per maand. Voor het landarbeidersgebied geldt een loon van 650 rand. Zuiderwint valt onder het industrieel gebied, omdat het zo dicht bij de grote stad ligt. Overigens zijn er op dit moment 25 medewerkers in vaste dienst bij Zuiderwint.

Afzetkanalen

Zuiderwint kent nu inmiddels drie afzetkanalen. Op de eerste plaats wordt er geleverd aan een grossier. Betsie heeft nog kennis aan een oud-collega. Hij is bedrijfsvoorlichter bij Betsies oude baas Greens, een groentekwekerij. De vrouw van de oud-collega koopt groente in voor een grote winkelketen. Er wordt geleverd tegen afgesproken prijzen. De marktprijs heeft hier weinig invloed op. Soms moet men onder de marktprijs leveren, maar veelal brengen de groenten meer op dan op de markt. Dit geeft de nodige zekerheid qua opbrengsten voor Zuiderwint.

Verder levert Zuiderwint groente aan vier groentewinkels. Zo'n groentewinkel is te vergelijken met die van Groen in Wolvega. Het overige wordt afgezet via de markt in Johannesburg. Dit kost relatief weinig tijd. In twee uur is het retourtje Johannesburg

Water

Ook in Zuid-Afrika is water bijna het gesprek van de dag, lijkt het wel. Zoals al eerder vermeld, moet er berekend worden. Hiervoor hebben Tjasse en Betsie bronnen geslagen om het grondwater op te pompen. In principe is dit water van drinkwaterkwaliteit. In november ging de pomp stuk. De motor was verbrand, omdat er door de grote droogte van de voorgaande maanden water met ijzer/zand werd opgepompt. In december hebben ze twee weken lang last gehad van storing. Ook de monteur kon het euvel niet vinden. Wat bleek nu? Muizen hadden de stroomkabel van de pomp aangevreten. Deze muizen hadden een nest gemaakt in de plastic buis, waar de stroomkabel door heen loopt.

Het opgepompte water wordt regelmatig in een laboratorium onderzocht. In juni/juli was het water te zuur. Door de langdurige droogte komt het ondergrondse water wel honderd meter diep weg. Door stroming en kalkafzetting in ondergrondse grotten verandert de samenstelling van het water. Door het vele beregenen werd de bodem ook te zuur. Daarom heeft Tjasse gips gestrooid.

Het weer

In Meyerton hebben ze vanaf half februari tot november geen regen gehad. In het midden van Zuid-Afrika heeft het gedurende 11 maanden niet geregend. Hierdoor ligt er nog 2 ha braak van de grond die Zuiderwint tot zijn beschikking heeft. Er zijn plannen geweest om een bassin aan te leggen. Door de pompen 24 uur te laten draaien, kan er 12 uur per dag beregend worden. Voorlopig is dit plan van de baan. Waarschijnlijk zal er op het braakland een nieuwe waterpomp gezet worden.

Verder is er nog een aardig weersverschijnsel te melden. Tjasse is verschrikkelijk benauwd voor hagelbuien. Deze buien kun je goed zien aankomen. De wolken lijken op paddestoelen, zoals een ontplofing van een atoombom eruit ziet.

Het onweer is daar heftiger dan bij ons. Men heeft vooral te kampen met inductiestroom. Laatst heeft Tjasse dit ook ervaren. Hij vernam schokjes, terwijl hij in bad zat.

Nu kan het ook zijn, dat het komt door de bovengrondse elektriciteitsleidingen. Deze zijn bovengronds, omdat je gewoonweg niet kunt graven in de harde bodem.

Tegenvallers

De pick-uptruck (Mitsubishi Colt 2300 diesel) is gereviseerd. Cilinderkop, zuigers, kleppen e.d. waren stuk. Dit was een kostbare aangelegenheid, zodat de computer nog even op zich laat wachten. Tjasse noemt zijn pick-up op z'n Zuid-Afrikaans een "bakkie met een kappie". Drie hagelbuien hebben de nodige schade aangericht aan de planten. Het herstel is er. De hagelstenen zijn zo groot als de

dikte van een duim. Er kan wel 50 mm in een uur vallen.

Samenwerking met kennis

Sinds anderhalf jaar hebben Tjasse en Betsie kennis aan een 2^e generatie Belg. Deze Belg, Evert genaamd, kweekt aardbeien. Daarnaast heeft hij de teelt van dressingsla overgenomen van Zuiderwint. In een kas verbouwt hij ook nog gele, rode en bruine paprika's.

Tjasse heeft Evert geholpen met het in elkaar lassen van twee kasconstructies. De kas is bedekt met schaduwnetten, zoals Tjasse deze noemt. Volgens Rens is het vrij dicht windbreekgaas.

De inkoop van verpakkingsmateriaal, kunstmest en bestrijdingsmiddelen wordt gezamenlijk gedaan. Hierdoor komen ze in aanmerking voor kwantumkorting.

Bovendien schijnen er nog voordelen aan te zitten met betrekking tot de BTW-regeling. Zuiderwint zit wel in de BTW-regeling, maar vriend Evert niet.

Zuiderwint kweekt plantjes op voor Evert. Dit is het werk van Betsie. Dit kan gemakkelijk gedaan worden naast de kweek voor de eigen teelt.

Bovendien gaan ze voor elkaar naar de markt. Dit gaat makkelijk, want Evert woont circa 10 km bij Tjasse en Betsie vandaan.

Huisdieren.

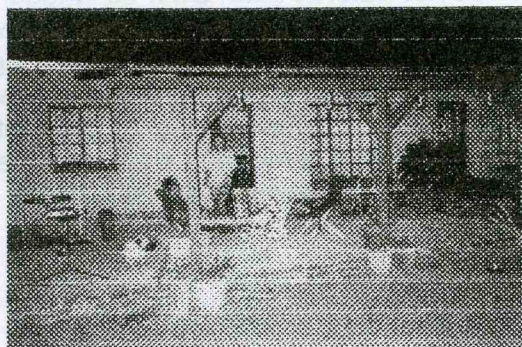
Betsie en Tjasse hebben nu ook 3 katten. Dat dit wel nodig is, blijkt uit het muizenverhaal. Daarnaast bezitten ze twee honden: een boerenbull en een 80%-husky. Deze honden zijn dol op autorijden.

Beide honden in het "bakkie met een kappie"

Tuin

De tuin is ongeveer 120 m² groot. Er is nog niets geplant. Het is de bedoeling geweest om enkele bomen te laten staan, die al op het perceel stonden. Maar deze bomen dreigden om te vallen, omdat ze te ondiep geworteld waren. Ze zijn dus gerooid. Er is om het huis geen schaduwplekje. Daarom hebben Rens en Tjerko, twee vrienden uit Wolvega, samen met Tjasse een luifel aan het huis gebouwd.

Even luieren in de schaduw

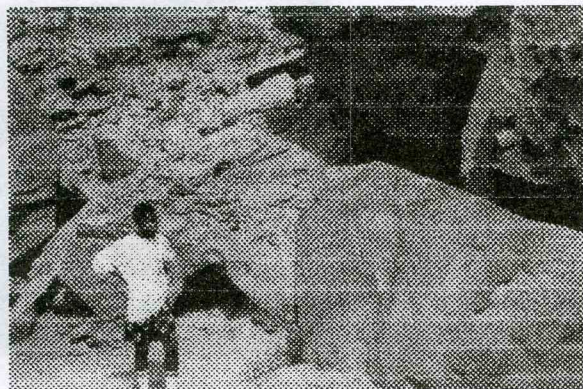
Een coproductie van

Bettie Zuiderma • Tjasse Winter

Rens van Valkengoed en "vormgever" Grietje Postma.

Rondreis door het zuiden van Afrika

Rens van Valkengoed heeft, samen met zijn vriend Tjerko, een rondreis gemaakt door het zuidelijk deel van Afrika. Ze zijn daarbij o.a. door de volgende landen getrokken: Zimbabwe, Botswana en Namibië. Rens is in het bezit van schitterende foto's en kan daarbij prachtige verhalen vertellen. Als er voldoende belangstelling voor is, wil Rens wel een diavoorstelling van hun reis presenteren. Nieuwsgierig geworden? Neem dan contact met me op.

Grietje Postma, tel 499225.

Burgerlijke stand

OVERLEDEN:

- door een misverstand is het overlijden van de heer J. Hassing in de vorige krant niet vermeld. Zijn vrouw Mientje woont nu aan de Sonnegaweg.
- op 2 februari is de heer G. Doorn overleden

VERHUISD:

- Douwe en Hilda Dijkstra zijn met hun kinderen verhuisd Naar Nijeholtpade
- De fam. Boosman is in hun huis komen wonen
- De fam. Van de Weg is in het huis van Groen gekomen
- De fam. Kroes is verhuisd,
- En in hun boerderij wonen nu Rudolf en Henriette ten Schuure.

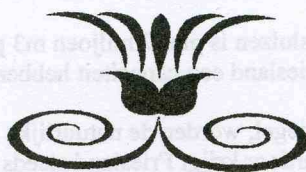
FRUITMAND

Günter Stange wil hierbij iedereen bedanken voor de mooie fruitmand, die hij heeft gekregen bij thuiskomst uit het ziekenhuis

COLLECTE

De opbrengst van de collecte voor het Wilhelminafonds heeft in onze dorpen € 469,50 op geleverd.

Onder leiding van Hieke Speerstra heeft het volgende damesteam daar aan meegewerkt: Alie Jonkers, Joke Bouwman, Doortje Stroop, Corry Bayle en Geke Hoekstra.

Het Fries waterbeheer en een bezienswaardigheid vlak in de buurt!

Een stukje geschiedenis.

Friesland heeft sinds onheugelijke tijden altijd strijd tegen het water moeten voeren.

Vóór de bedijking, waarmee omstreeks het jaar 1000 een begin werd gemaakt, was Friesland voor zijn afwatering geheel aangewezen op de slenken en prielen, die vaak ver in het land indrongen.

Het Dokkumer Grootdiep, de Middelsee, de Riedslenk en de Marneslenk zijn de meest bekende van die slenken. Na de bedijking kwam daarin verandering, in die zin, dat het buitenwater beter gekeerd kon worden, maar het overtollige binnenwater kon blijven worden geloosd, via de "zijlen".

Die werden aangelegd op de plaatsen waar de nieuwe zeedijken de al bestaande waterlozingen kruisten, al bracht de afsluiting van de Middelsee wel een drastische vermindering van het aantal directe afstroommogelijkheden met zich mee.

Ontginningen, verveningen en inpolderingen en daarmee gepaard gaande uitbreiding van het stelsel van vaarten en kanalen hadden een verhoogde druk op de Friese boezem tot gevolg.

Een belangrijke verbetering voor de waterafvoer van Friesland was de stichting van de Dokkumer Nieuwe Zijlen in 1729, die een aanmerkelijke vergroting van de spuicapaciteit opleverde.

Toch was de waterstaatkundige toestand van Friesland in het begin van de 19^e eeuw nog tamelijk primitief en op geen stukken na toereikend om het waterbezwaar van de Friese boezem het hoofd te bieden, terwijl er toch nog 100.000 ha boezemland was.

In 1825 waren er in de nacht van 4 op 5 februari dijkdoorbraken en kwam een derde van Friesland onder water te staan.

Naar aanleiding hiervan werden dijken verzwakt en afvoerkanalen naar de zeesluizen verruimd, zodat het water sneller kon worden geloosd, maar het was niet afdoende, want in 1894 stond in augustus 28500 ha onder water!

Het was duidelijk: er moest iets gebeuren, maar wat?

In eerste instantie werd de oplossing gezocht in verbetering van de natuurlijke afstroming via Dokkumer Nieuwe Zijlen, onder gelijktijdige inpoldering van een groot deel van de Lauwerszee, maar dit bleek geen haalbare kaart in die tijd.

In 1909 werd een besluit genomen om twee krachtige gemalen te bouwen in de zuid westhoek van Friesland, wat in 1913 werd bekrachtigd door de Provinciale Staten.

In 1915 werd gestart met de bouw van het Wouda gemaal in Lemmer, welk gereed was in 1920 en in 1966 werd het Hoogland gemaal in Staveren in gebruik genomen.

De Lauwerszee is gedeeltelijk ingepolderd in 1968, wat nu het Lauwersmeer is en draagt aanzienlijk bij in de waterafvoer van Friesland.

De huidige toestand:

Friesland heeft een oppervlakte van 308000 ha waarvan plm. 14000 ha boezem is (meren en kanalen)

Het streefpeil in de Friese boezem is 52 cm minus NAP en kan worden bewerkstelligd door overtollig water via de natuurlijke weg (sluizen) te lozen bij eb op de Waddenzee.

Bij gebrek aan water in de zomer kan water van het IJsselmeer ingelaten worden via het inlaatgemaal bij de Teroelsterkolk in Lemmer, de sluis bij Tacozijl en het Hooglandgemaal in Staveren.

Als bij ongunstige wind het water langs de kusten hoog opgestuwd wordt, kan er op natuurlijke wijze niet gespuid worden en moeten de gemalen in werking treden.

In eerste instantie wordt het Hoogland gemaal in Staveren in werking gesteld en als deze het niet aan kan, wordt het Wouda gemaal in Lemmer ook gebruikt.

Gezamenlijk kunnen de gemalen ongeveer 14 miljoen m³ per etmaal uitmalen, wat overeenkomt met plm. 4,5 mm neerslag.

De gezamenlijke lozingscapaciteit van de sluizen is plm. 7 miljoen m³ per etmaal, terwijl de diverse gemalen van de polders en het verhard oppervlak in Friesland een capaciteit hebben, om 11 tot 13 mm neerslag op de boezem te lozen per etmaal.

Bij de steeds hoger wordende zeewaterspiegel, worden de natuurlijke spuimogelijkheden steeds moeilijker; de winterneerslag wordt steeds groter en daardoor krijgt Friesland steeds meer behoefte aan gemalen om boezenwater rechstreeks op de Waddenzee te kunnen lozen.

Het Wouda gemaal te Lemmer.

Aan de weg van Lemmer naar Sondel, net buiten Lemmer, staat het Ir.D.F.Wouda gemaal: in de volksmond beter bekend als Tacozijsl.

Het is een monument van de eeuwige strijd van Friesland tegen het water en het is het grootste nog werkende stoomgemaal van de wereld en nog steeds onmisbaar om Friesland droge voeten te laten houden!

Het is een hoogtepunt van de Nederlandse waterbouwkundige techniek van zijn tijd.

Het gebouw is ontworpen door Ir.D.F.Wouda, toen hoofdingenieur van de provinciale waterstaat en straalt de sobere stijl uit van de Amsterdamse school (Berlage) maar juist daardoor van een prachtige schoonheid.

In 1947 is bij zijn pensionering het gemaal naar hem genoemd.

De technische inrichting is ontworpen door prof. Ir.Dijxshoorn, een Delfts ingenieur en studiegenoot van Wouda.

Het is ontworpen en gebouwd in de periode 1913-1920 en in bedrijf gesteld op 7 oktober 1920 door Koningin Wilhelmina.

Het gemaal draait ieder jaar nog gemiddeld 200 uur en is nog geheel origineel, behoudens de ketels; de 6 originele ketels zijn in 1955 vervangen door 4 verbeterde Schotse ketels, omdat de eerste ketels niet meer aan de eisen van het stoomwezen voldeden.

Tot aan 1967 werd het gemaal nog met kolen gestookt , maar vanaf die datum wordt zware stookolie gebruikt.

In de machinehal staan 4 stoommachines die ieder 2 centrifugaalpompen aandrijven, met een gezamenlijke capaciteit van 4000 m3 water per minuut, dat is 6 miljoen m3 per etmaal.

Ook de machinehal op zich is nog origineel en laat een stuk bouwkunst zien, waar we vandaag aan de dag jaloers op kunnen worden.

Zowel het gebouw als de inventaris waren reeds een rijksmonument toen het in 1998 op voordracht van de staatssecretaris Nuis van het ministerie van OCW werd geplaatst op de UNESCO lijst van wereld erfgoed monumenten.

Vanaf juli 2001 is het opengesteld voor publiek en te bezichtigen en reeds door een 20000 mensen bezocht.

Rondleidingen zijn er in de maanden : mei t/m september om 10.00, 11.30, 13.30 en 15.00 uur.
maart , april en oktober om 13.30 en 15.00 uur.

Maandag en feestdagen is het gesloten, terwijl op zondag alleen 's middags rondleidingen worden gegeven.
November, december, januari en februari is het ook gesloten, tenzij er gemalen wordt, dan is het alle dagen te bezichtigen van 10.00 tot 18.00 uur.

Wanneer er gemalen moet worden, wordt dit aangegeven in de dagbladen en via TV Friesland.

Het is een aanrader om er eens te gaan kijken.

Henk Spijker.

Reisverslag Roemenië van 13 december tot en met 21 december 2002

Voor ons, Egbert Conradi en mij, Albert Conradi, is het al weer de derde keer dat wij vertrekken naar Roemenië. Onze reisgenoot Gerrit Wapstra komt er al zo vaak dat hij er beter de weg weet dan in Nederland. Op kleine schaal willen we rechtstreeks meehelpen om de problemen daar iets te verlichten.

In december 1999 hebben we kerstpakketten uitgedeeld in het dorp Lunca Bradului en in 2001 hebben we 's zomers een doe-vakantie gehad, samen met onze gezinnen, om een houtgestookte centrale verwarming aan te leggen in de pastorie en het nieuwe clubgebouw bij de voorganger Ferenc Nagy in Rastolnita. Deze winter gaan we opnieuw om wat kleine reparaties te doen, het kledingtransport te volgen, kerstpakketten uit te delen en vooral om de contacten te verstevigen. De voorspelling van Gerrit, dat we vaker zouden gaan als we er één keer geweest waren, is uitgekomen.

13 december

Vanmorgen vertrekken we om 4.00 uur. Normaal duurt de heenreis 3 dagen, maar als het weer meewerkt willen we nu proberen het in twee dagen te doen, vandaar de vroege start. Het weer is goed, maar in Duitsland spettert het af en toe, wat erg verraderlijk is met de lage temperatuur. Toch kunnen we goed opschieten omdat we weinig last van files hebben.

Voor 12.00 uur passeren we de Oostenrijkse grens en om 14.30 uur zijn we al in Hongarije. Niet lang nadat we Boedapest gepasseerd zijn is het gedaan met de autosnelwegen en moeten we ons behelpen met tweebaanswegen maar met vierbaans drukte.

We zijn wel wat gewend, maar de manier waarop hier gereden wordt doet ons denken aan Russische Roulette. Volledig onverantwoorde inhaalacties wisselen elkaar achter elkaar af. Zelfs vrachtwagens presteren het hier om in te halen in een buitenbocht, om vervolgens weer bij een ander achter aan te sluiten. Het gaat gelukkig elke keer net goed, maar het aantal ongelukken moet hier schrikbarend zijn.

Na 1675 kilometer komen we om 19.00 uur aan in Püspökladány, ons reisdoel en tussenstop van vandaag. We bespreken een kamer in het hotelletje bij een camping. Helaas is het niet mogelijk er iets te eten dus zoeken we in het plaatsje een restaurant op waar we lekker eten en genieten van een paar heerlijke halve liters.

14 december

Na een goede nachtrust, waarin de snurker(s) af en toe een por kregen, vertrekken we om 7.30 uur richting Roemeense grens. Om 8.30 uur (9.30 uur Roemeense tijd) komen we bij de grens aan waar de paspoorten weer uitgebreid bestudeerd en bestempeld worden. Ook de kofferbak moet open. Met een schietbeweging maakt de douanier Egbert duidelijk dat hij wil weten of we geweren bij ons hebben. Hij gelooft hem gelukkig op zijn woord.

We rijden Roemenië binnen waar direct de troosteloze huizen, flats en fabrieksgebouwen weer opvallen. In vergelijking met drie jaar geleden zijn er wat kleine verbeteringen te zien. De wegen zijn beter geworden en het mobiele netwerk heeft een veel betere dekking. Toch is paard en wagen (onverlicht) nog het favoriete vervoermiddel. Strepen en verlichting ontbreken nog steeds terwijl er veel mensen bij de weg lopen. Het is dus beter niet te lang in het donker te rijden. Omdat het weer goed is nemen we de kortere route van Cluj Napoca naar Reghin.

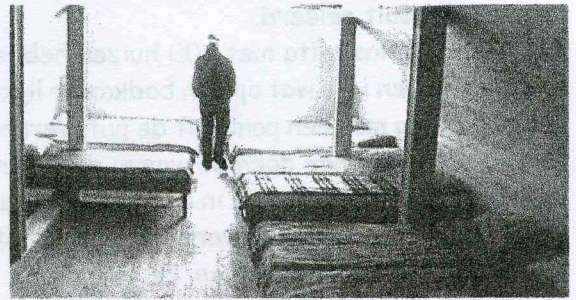
Je kunt zien dat het bijna kerst is want bij tientallen huisjes langs de weg wordt het gemeste varken geslacht; een klein familiefeestje waarbij een borrel (palinka) niet mag ontbreken.

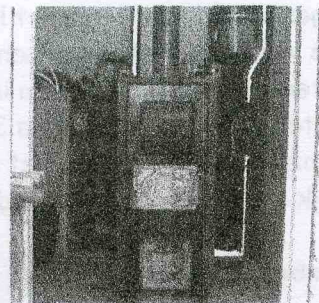
Bij de familie Nagy (ons logeeradres) worden we door Ferenc en Edith met hun kinderen Hunor en Mirjam, hartelijk ontvangen.

Nadat we de tot slaapzaal omgebouwde zolder van het clubgebouw hebben bewonderd bekijken we het half afgebouwde keukentje waar de dozen met kleren tot aan het plafond staan.

Heel apart is de manier waarop de oude aluminium kozijnen van Klaas Mendel in de houten topgevel zijn ingebouwd.

De door ons aangelegde CV werkt prima, maar de houtgestookte ketel moet vier of vijf keer per dag bijgevuld worden om de twee gebouwen warm te kunnen houden.

Toch is dat veel beter dan in elk vertrek een houtkachel opstoken.

Na het eten worden we uitgenodigd bij de kerkenraadsvergadering waar acht leden in het Hongaars met elkaar discussiëren. Gelukkig worden we af en toe door Ferenc bijgepraat. Voor een kerstcadeautje voor de dorpsjeugd zeggen we een bijdrage toe.

Het is even wennen om weer in het Engels te praten maar 's avonds komen we al weer tot diepgaande gesprekken.

Het blijkt zelfs voor Ferenc als jonge enthousiaste voorganger moeilijk om de mensen in het dorp te activeren. Hij heeft al verschillende initiatieven gestart maar de mensen kunnen of willen niet meewerken aan een verbetering van hun leefomstandigheden. Zelfs een door hem opgezette cursus Engels voor de kinderen haalt het niet. De ouders haken af als ze wat geld moeten geven voor het studiemateriaal. Ze zeggen: onze ouders hadden het niet nodig, wij hebben het niet nodig dus onze kinderen ook niet. Uiteindelijk is het met een gemiddeld maandinkomen van 50 euro altijd een geldprobleem. Investeren in een

toekomst hebben ze, vanuit het communistische verleden, nooit geleerd.

In het dorp Rastolita met 200 huizen hebben maar 5 huizen iets wat op een badkamer lijkt en waterleiding met een pomp uit de put. Verreweg de meeste gezinnen doen de was in de rivier en wonen met het hele gezin in één kamer, waar ook gekookt en geslapen wordt. Elektriciteit is er wel dus sommigen hebben TV. Jammer genoeg inspireert dat niet om aan de toekomst te werken. De dingen die men op TV ziet is iets wat op een andere planeet gebeurt.

Ook het vrijwilligerswerk in de kerk wil niet op gang komen. Alles wordt op de voorganger afgeschoven omdat hij 'ervoor betaald wordt'. Van een gemiddeld inkomen moet hij in drie gemeente voorgaan. Het afgelopen jaar is hij erop achteruitgegaan omdat zijn inkomen steeg met 12% terwijl de inflatie bijna 30% was. Zonder onze ondersteuning is het voor hem onmogelijk om de dingen te doen die nodig zijn.

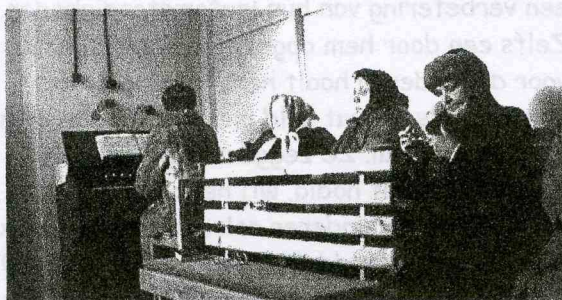
15 december

Na een nacht waarin de verwarming langzaam uitgaat en de kou de slaapkamer binnendringt, lijkt het erop dat we toch goed geslapen hebben.

Omdat het zondag is gaan we om 11.00 uur mee naar de kerk op 200 meter afstand van het huis. Het is er erg koud, maar gelukkig ligt er een kleedje op de harde banken.

Behalve Amen verstaan we er geen woord van. Na een lekker middageten van soep, gekruide aardappelen, zoetzure rode bieten volgens Hollands recept en gewekte stoofperen gaan we mee naar de kerk in Lunca Bradelui, een dorpje tien kilometer verder.

We worden hartelijk welkom geheten door de curator, de voorzitter van de kerkenraad.

Net als drie jaar geleden is de opkomst zo klein dat de dienst niet in de kerkzaal zelf, maar in een bovenzaaltje gehouden wordt. Dit is

gemakkelijker warm te stoken. De curator gooit te laat een paar extra blokken hout in het kacheltje, zodat de kachel uitgaat en wij vanwege de kou de pet niet af kunnen zetten.

Na de dienst moeten we met de curator mee naar zijn huis, een bovenappartement in troosteloze en verwaarloosde flat.

De curator en zijn vrouw zijn erg gastvrij en bieden ons kleine stukjes gebak en palinka aan. Morgen zullen we 20 dozen met kleding aanbrengen vanuit Rastolita.

Het kost moeite om weg te komen, maar als we beloven dat we morgen blijven eten mogen we vertrekken.

Als we weer in Rastolita zijn gaan we naar de plaatselijke winkel om de inhoud van de kerstpakketten samen te stellen.

De eigenares zal 55 pakketten maken met meel, olie, chocolade, smeerkaas, macaroni, zeep en wat ander kleine dingen.

Ferenc merkt op dat het misschien beter is om, voor dezelfde prijs, het kleine potje oploskoffie te vervangen door drie kilo suiker. Aldus wordt besloten en afgesproken dat de pakketten woensdagmiddag klaar zijn en uitgedeeld gaan worden.

Als we terug komen is Edith met drie dames bezig kledingdozen los te maken en de kleding te sorteren. Ze plakken er een prijssticker op. Morgen komen de mensen uit het dorp weer langs om kleding te kopen.

16 december

Vanmorgen zijn we om 8.00 uur opgestaan om te gaan klussen. Sommige CV leidingen moeten nog geïsoleerd worden en er zijn nog wat gebruikte keukenkastjes meegegaan bij het kledingtransport die nog aan de muur moeten.

Kort nadat we begonnen zijn komen van alle kanten vrouwen en een enkele man aan om te gaan zoeken tussen de gesorteerde kleding.

Op een gegeven moment wordt het zo vol dat we noodgedwongen moeten stoppen met werken. Als we in de keuken bezig zijn komt er een Roemeense man binnen met een paar snowboots in zijn hand. Hij heeft voor Roemeense begrippen erg grote voeten maar deze passen hem wel. Helaas voor hem zijn dat de laarzen van Egbert.

Ook verplaatsen we tientallen dozen kleding om plaats te maken voor het aanrecht en om te zoeken naar een naaimachine die bestemd is voor de familie Demeter, een familie uit Lunca Mures die door Egbert en Rieky wordt ondersteunt. Helaas wordt niets gevonden.

Om één uur moeten we bij de curator in Lunca Bradelui zijn voor het eten. De mensen voelen zich zichtbaar vereerd om ons te ontvangen en willen ons van alles te eten en te drinken geven, terwijl dat hun in verhouding erg veel geld heeft gekost.

Ondanks dat de gastvrouw erg haar best gedaan heeft met het koken, eet het niet lekker in dit verpauperde flatje. Bewust scheppen we niet al te veel macaroni met varkensvleessaus op. Met de smaak is echter niets mis.

Terug in Rastolita stookt Egbert's avonds de boiler met hout op zodat wij een heerlijk warm bad kunnen nemen.

17 december

Na het ontbijt wandelen we achter huis de heuvels in om te gaan kijken naar een stuk bos wat de kerk kortgeleden toegewezen heeft gekregen.

Het heeft 's nachts gesneeuwd en de natuur ziet er prachtig uit met een beek waar het water tussen de ijspegels door stroomt. Het bos van de kerk is een oud bos van ongeveer 30 hectare waarin grote bomen staan die klaar zijn voor gebruik.

Na het middageten, aardappelpuree met eigengemaakte worst en zoetzure bietjes, gaan we bezoekjes afleggen in Lunca Mures.

Bij de familie Demeter worden we hartelijk ontvangen, ondanks het taalprobleem wat we hebben. Bela is thuis evenals zijn vrouw, zoon en dochter. Naast frisdrinken, krijgen we koffie en palinka tegelijk ingeschonken.

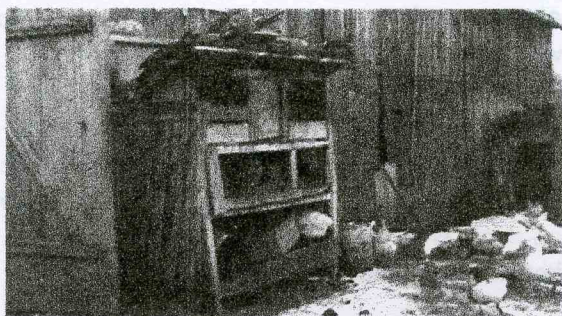

Ze zijn erg dankbaar voor de medicijnen en cadeautjes die wij meegenomen hebben. De bij Ferenc gezochte naaimachine is op een bijzondere manier toch op het goede adres angekommen en wordt al druk gebruikt. Ook voor ons hebben ze iets gekocht. Een paar schilderijtjes worden voorzien van onze namen keurig ingepakt en meegegeven. Egbert krijgt ook een groot stuk spek mee van het thuis geslachte varken.

Nadat we afscheid genomen hebben gaan we vlak daar in de buurt naar Janus, een goede kennis van Gerrit.

Janus ontvangt ons op zijn spontane manier. Trots laat hij ons zijn paar koeien, kippen en eenden zien. Het is voor onze begrippen een trieste vertoning om te zien hoe de beesten in de modder leven.

De hokken zakken van ellende bijna uit elkaar. Uitgebreid vertelt hij hoe hij afgelopen zomer met vrouw en dochter een ongeluk heeft gehad met zijn paard en wagen en dat hij nog last heeft van de blessures.

Ook van hun nemen we afscheid en gaan naar Rosalita, een andere bekende van Gerrit die met haar oude moeder, zoon en dochter in een oud huisje woont. Ook hier worden we hartelijk ontvangen.

Meteen wordt ons gevraagd of we verstand van computers hebben. In deze omgeving komt de vraag vreemd over, maar in de kamer staat inderdaad een complete computer met toebehoren. Ik geef aan dat ik er wel naar wil kijken, maar beloof niets. Uit hun verhaal blijkt dat de computer een cadeau is van een kerk uit Lunteren Nederland. Helaas krijgt men in Roemenië bij een drie jaar oude computer ook de bijbehorende problemen er gratis bij. Op de temperatuurverschillen in de kamer is het apparaat niet berekend en voorlopig lukt het mij niet om het probleem te verhelpen. Intussen is de familie in gesprek met Egbert en Gerrit. De zoon heeft geleerd voor automonteur en wil graag naar Nederland om te werken of stage te lopen. Hier houdt hij met

lange werkdagen en treinkosten nog geen € 40,- per maand over.

Als de computer weer enigszins werkt heb ik Hongaarse Windows software nodig om de computer weer op te starten. Dit lukt ter plekke niet en we zeggen toe terug te komen om het op te lossen.

18 december

's Morgens gaan we onderdelen halen in Toplita, zo'n 35 km van Rastolita. Ook bekijken we hier een andere houtgestookte CV ketel, waar meer hout in kan of eventueel zaagsel.

De winkels zijn erg sober ingericht en nauwelijks verwarmd.

Als we een koffie willen gaan drinken ziet het derde restaurant er schoon genoeg uit om naar binnen te gaan. Het toilet echter is zo smerig dat het onverantwoord is er de handen te wassen.

Ook lukt het ons om in dit dorp software voor de computer te kopen.

's Middags laden we de 55 kerstpakketten in. De inhoud is per gezin in twee plastic zakken verpakt.

Veel te vroeg komen we in Lunca Bradelui aan waar we in het plaatselijke café wachten op de gasten.

Eén voor één komen de mensen binnen en krijgen een consumptie.

Als iedereen er is worden de pakketten onder leiding van Ferenc en de curator buiten uitgedeeld.

Ferenc houdt nauwkeurig de administratie hiervan bij.

Veel mensen laten ons blijken dat ze dankbaar zijn voor deze jaarlijkse gift.

Weer terug op de basis repareert Egbert de houtgestookte boiler in de badkamer. De oude rubber slangen, die bij hoge druk niet meer veilig zijn, worden door koper vervangen.

19 december

Vanmorgen is het een prachtige witte wereld en de zon schijnt volop.

Na de koffie wandelen we naar de kleuterschool waar Edith werkt.

In een oud gebouw krijgen de kinderen in verschillende leeftijdsgroepen les. Met heel weinig lesmateriaal en versleten meubilair ziet het er heel anders uit dan in een school in Nederland. De kleuters, inclusief dochter Mirjam, hebben het overigens goed naar de zin en zingen speciaal voor ons een engels liedje. Edith durft het eigenlijk niet te vragen, maar als het mogelijk is, zou ze erg blij zijn met wat oud schoolmeubilair uit ons land.

Nadat we met Ferenc het plaatselijke houtfabriekje hebben bekeken gaan we naar huis om stampot boerenkool te maken.

Afgelopen zomer heeft Ferenc dit in de tuin gezaaid, maar hij weet niet of hij de stengels of de bladeren moet eten.

Helemaal tegen de huisregels staan wij in de keuken het eten klaar te maken. Natuurlijk is er geen stamper en rookworst, maar met een eigengemaakte worst, lukt het toch echte stampot te maken die Ferenc met smaak opeet.

Na deze Hollandse maaltijd gaan we naar Reghin om gitaren te bekijken om eventueel mee naar huis te nemen. In Reghin staat een fabriek waar men violen en gitaren maakt die naar veel landen geëxporteerd worden. De kwaliteit is goed en de prijs in dollars is voor onze begrippen laag.

Terwijl informeren naar de koersverschillen tussen de dollar en de euro, ligt er bij de bank een zwerfster voor oud vuil op het natte trottoir. Niemand steekt een hand naar haar uit, men kijkt er hier kennelijk niet meer van op. Door het taalprobleem voelen wij ons ook machteloos om iets te doen.

Op de terugweg probeer ik in Lunca Mures de computer op te starten met de nieuwe software. Helaas ontbreekt één van de codes, zodat Ferenc de klus later zal moeten afmaken.

Terug in Rastolita is ook zoon Hunor thuis. Hunor is 11 jaar en zit door de week noodgedwongen op een kostschool in Reghin. Gelukkig heeft hij wat stel aan een paar dorpsgenootjes die in dezelfde omstandigheden zitten.

's Avonds zijn Ferenc, Hunor en ik nog wat bezig met computerproblemen en hebben Egbert en Gerrit de gelegenheid om met Edith te praten.

Niet al te laat zoeken we het bed op om morgenvroeg op tijd te kunnen vertrekken.

20 december

Om half acht vertrekken we nadat we afscheid van Ferenc en Edith genomen hebben. Ik ben er nog niet echt aan gewend om door Ferenc op beide wangen gekust te worden, maar dat hoort er hier nu eenmaal bij. Als we door Reghin komen gaan we opnieuw bij de gitaarfabriek langs. Met drie gitaren beginnen we aan de thuisreis. Deze keer gaan we via de stad Tirgu Mures. Dit is langer, maar geeft de minste kans op gladde wegen. Ook onderweg is van alles te zien zoals iemand die na een ongeluk wegloopt met het spatbord van zijn Dacia onder de arm, of een Dacia met een wel heel bijzondere skibox.

Geregeld komen we herders tegen die hun kudde over de weg naar een ander stuk land brengen. Dat dit niet altijd goed gaat zien we aan een vrachtauto, die aan de kant van de weg staat. Er liggen een stuk of twintig dode

Namens de stichting 'Helpende Hand Roemenië' uit Wolvega, met als bestuursleden Harm Bron, Sietske Wapstra en Egbert Conradi wil ik hierbij iedereen bedanken die geholpen heeft met een bijdrage voor de kerstpakketten, voor het afstaan van de gebruikte kleding en voor een bijdrage in de transportkosten hiervan.

Het is een heel bijzondere ervaring om zelf mee te maken hoe al het geld en al de goederen goed aankomen en bijzonder welkom en nodig zijn.

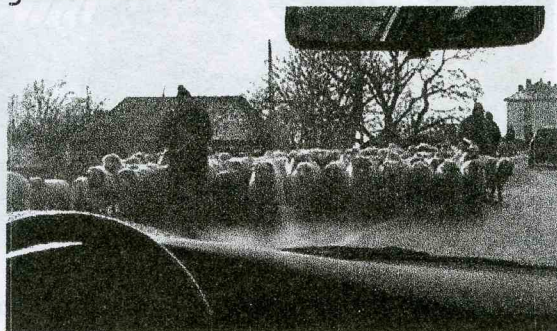
De gastvrijheid in Roemenië is hartverwarmend en een bezoek leert je om de problemen, waar wij in Nederland ons zo druk om maken, te relativiseren.

Maar ook zonder bezoek kunt u blijven meewerken: de kledingtransporten gaan door en uw bijdrage blijft welkom op banknummer 53.89.12.782 van bovengenoemde stichting.

Alvast bedankt,

Albert Conradi
Sonnega.

schapen in de berm waar hij kennelijk over heen gereden is.

In Hongarije stoppen we bij een restaurant voor een echte kom goulash. Heerlijk om na al dat varkensvlees weer een stukje rundvlees te proeven.

Vlak voor Oostenrijk komen we vroeg in de avond aan op onze overnachtingplaats hotel Helena bij de stad met de mooie naam Mosonmagyaróvár. Hier zitten nog even gezellig na voor we ons bed opzoeken.

21 december

Als we 's morgens opstaan en naar buiten kijken zien we tot onze schrik dat de auto en de weg glad zijn van de ijzel. We twijfelen sterk of we vanavond nog thuis zullen zijn, maar na het ontbijt lijkt het toch flink te dooien. Gelukkig blijkt de autobahn na Wenen goed te berijden en na een verder voorspoedige reis komen we rond 20.00 uur 's avonds thuis aan.